

OLLAAN VALMIINA
VASTAANOTTAMAAN

SISÄLLYS

1 TOIMINNAN SUUNNITTELU JA YHTEISTYÖ MUIDEN.....	3
TOIMIJOIDEN KANSSA	3
1.1 SEURAKUNNAN SISÄINEN KESKUSTELU JA SOPIMINEN	3
1.2 PAIKALLISTEN TOIMIJOIDEN KARTOITUS	5
2 HUOMIOITA VAPAAEHTOISTYÖSTÄ	6
2.1 REKRYTOIMINEN	6
2.2 YHTEYDENPITO VAPAAEHTOISTEN KANSSA	7
2.3 VAPAAEHTOISTEN JAKSAMINEN JA SITOUTTAMINEN.....	8
3 HÄTÄMAJOITUKSEN JÄRJESTÄMINEN.....	9
3.1 TILOJEN VARUSTELU.....	9
3.2 TULIJOIDEN VASTAANOTTO.....	10
3.3 TERVEYSTILANTEEN KARTOITUS.....	10
3.4 HUOMIOITAVAA.....	11
3.5 SYKSYLLÄ 2015 HÄTÄ- JA MAJOITUSTOIMINTAA TURVAPAIKANHAKIJOILLE JÄRJESTÄNEET SEURAKUNNAT:.....	11

1. TOIMINNAN SUUNNITTELU JA YHTEISTYÖ MUIDEN TOIMIJOIDEN KANSSA

1.1 SEURAKUNNAN SISÄINEN KESKUSTELU JA SOPIMINEN

Seurakunnissa tehdyt turvapaikkatyötä koskevat haastattelut osoittivat, että syksyn 2015 turvapaikkatyö opetti monia asioita. Poikkeuksellisiin tilanteisiin ei koskaan voida täysin varautua, mutta niihin reagoimista voidaan helpottaa.

Turvapaikanhakijoiden vastaanottamisessa ja heidän tukemisessaan pitkän prosessin aikana keskeisiksi nousivat sekä seurakunnan sisäinen työnjako että toimivat yhteistyöverkostot alueen muiden toimijoiden kanssa. Monikulttuurisuustyön tulisi olla seurakunnassa siitä vastaavan tiimin, ei yhden työntekijän tai yhden työalan vastuulla. Seurakunnassa on hyvä keskustella avoimesti kaikkien työntekijöiden kanssa, myös niiden, jotka eivät tee hengellistä työtä, kirkon ydintehtävästä ja yhdenvertaisuuslain velvoitteesta kohdella jokaista ihmistä tasavertaisesti.

Seurakuntien valmiuteen tukea ja ottaa vastaan kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneita henkilöitä heidän ottaessaan yhteyttä seurakuntaan voidaan hyödyntää kirkkoturva -ohjeita. Turun Mikaelin seurakunnalla on usean vuoden kokemus Suomen ekumeenisen neuvoston Kirkko turvapaikkana -ohjeistuksen soveltamisesta sellaisten karkotusuhan alla olevien henkilöiden kohdalla, jotka pelkäävät turvallisuutensa puolesta. Turvapaikanhakijoille on tarjottu muun muassa majoitusta, oikeusapua ja sielunhoitoa. Seurakunta on yhteistyössä viranomaisten kanssa auttanut monia turvapaikanhakijoita saamaan turvapaikka-asiansa uuteen käsittelyyn.

Lisätietoja: Turun Mikaelin seurakunta

<http://www.turunseurakunnat.fi/mikaelinseurakunta/kansainvalinen-vastuu-ja-lahetyt/maahanmuuttaja-ja-turvapaikkatyo>

Kirkko turvapaikkana julkaisu.

http://www.ekumenia.fi/kirkot_ja_maahanmuuttajat/kirkko_turvapaikkana_julkaisu/

Seurakunnalle on hyötyä mikäli he ovat laatineet monikulttuurisuustyön suunnitelman. Se voi sisältää lyhyen ja pitkän aikavälin toimintasuunnitelman, mutta myös ohjeet toimia arjen yllättävissä hätätilanteissa. Miten seurakunnassa toimitaan vaikkapa silloin, jos kirkkoon tulee henkilö, joka kertoo tarvitsevansa ruokaa tai yösijan ja paikalla on vain vahtimestari?

Kun saadaan tieto, että seurakunnan alueelle on saapumassa turvapaikanhakijoita, on seurakunnassa syytä käydä keskustelua kirkkoherran johdolla ja sopia yhdessä, miten omassa seurakunnassa osallistutaan alueella olevien turvapaikanhakijoiden parissa tehtävään työhön. Sekä ulkoiseen -että sisäiseen tiedottamiseen kannattaa todella panostaa. Sisäistä viestintää ei saa unohtaa, jotta vapaa- ja lomapäiviltäkin saapuvat työntekijät pysyvät tilanteen tasalla.

Osassa seurakuntia on saatettu nimetä maahanmuuttotyön koordinaattori, joka luo yhteyksiä eri toimijoiden kesken, joka on yhteydessä turvapaikanhakijoihin ja tuo esiin tarpeita, joihin seurakunta voi vastata. Vähintään kannattaa nimetä työntekijä, joka on yhteydessä vastaanottokeskukseen. Hän pystyy välittämään tietoa seurakunnan ja vastaanottokeskuksen välillä. Yhteistyön avulla hän saa tietää, missä seurakunta ja sen vapaaehtoiset voisivat olla apuna. Kun seurakunta tarjoaa vastaanottokeskukselle sellaista työapua, joka vapauttaa heidän resurssejaan muihin työtehtäviin, apua otetaan helpommin vastaan. Kiireen keskellä myös vastaanottokeskuksen henkilökunnalle osoitettu positiivinen huomioiminen ilahduttaa ja rohkaisee. Eräissä seurakunnassa kudotaan vastaanottokeskuksen henkilökunnalle villasukat ja joskus heille on viety pieniä herkkuja.

1.2 PAIKALLISTEN TOIMIJOIDEN KARTOITUS

Kun seurakunnassa on tehty päätös osallistua turvapaikkatyöhön, on hyvä selvittää oman alueen muut toimijat, jotka tekevät samaa työtä. On tärkeää verkostoitua ja tulla tutuksi puolin ja toisin. Tämä työvaihe sujuu huomattavasti helpommin, jos jo ennestään on olemassa toimivat suhteet alueen muihin monikulttuurisuustyötä tekeviin organisaatioihin.

Yhteistyötahoja voivat vastaanottokeskuksen, kunnan ja alueen muiden seurakuntien lisäksi olla muun muassa koulut ja oppilaitokset, Suomen Punainen Risti, Martat, Mannerheimin Lastensuojeluliitto, partiolaiset, NMKY, urheiluseurat, maahanmuuttajatyötä tekevät järjestöt, työttömien toimintakeskukset, nuoriso- ja asukastalot sekä paikalliset yritykset. Lähtökohtana verkostotyössä on toinen toisensa tukeminen. Tällöin etuna on resurssien jakaminen, tiedon ja kokemusten vaihto, tehtävien ja vastuiden jakaminen sekä päällekkäisyyksien välttäminen.

Toimiakseen verkostotyö edellyttää eri osapuolten kasvokkaisia tapaamisia ja säännöllistä yhteydenpitoa. Käytännön tasolla on tärkeää, että nimetyt vastuuhenkilöt ja heidän yhteystietonsa ovat kaikkien tiedossa. Joissakin kunnissa on muodostettu kotouttamisen moniammatillisia koordinaatioryhmiä. Niissä voi olla mukana esimerkiksi seurakunnan edustajien lisäksi kunnan pakolaiskoordinaattori, poliisi, koulukuraattori, opettajia, lääkäreitä, neuvolan henkilökuntaa ja kunnan nuorisotyöntekijöitä. Joissakin seurakunnissa on tehty yhteistyötä myös alueen muiden kirkkokuntien kanssa. Eräissä seurakunnissa oli järjestetty yhteisiä tilaisuuksia, osallistuttu toistensa tilaisuuksiin, tiedotettu niistä ja järjestetty kuljetuksia myös toistensa tapahtumiin.

2. HUOMIOITA VAPAAEHTOISTYÖSTÄ

Seurakunnilla on jo entuudestaan kokemusta vapaaehtoisminnasta. Tähän kappaleeseen on koottu lähinnä sellaisia huomioita, jotka nousivat esiin haastatteluista ja liittyvät syksyn 2015 turvapaikkatyön vapaaehtoistyön erityispiirteisiin. Monet seurakunnat yllättyivät vapaaehtoisten suuresta määrästä, heidän innokkuudestaan ja aktiivisuudestaan. Uutta ja merkityksellistä oli sellaisten henkilöiden mukaan saaminen, jotka eivät aikaisemmin olleet toimineet seurakunnan vapaaehtoisina. Lisäksi nuorten ja varsinkin miesten kiinnostus turvapaikkatyöhön ilahdutti.

Syksyn 2015 kaltaisessa tilanteessa vapaaehtoistyön organisoiminen vaati aikaa ja resursseja. Haastatteluista saatujen kokemusten valossa vapaaehtoistointaan vastaavia tilanteita varten on hyvä suunnitella toimintamalli valmiiksi. Koordinoimaton vapaaehtoistyö turhauttaa ja on tehotonta. Joissakin seurakunnissa tilanne ratkaistiin antamalla vapaaehtoisille alusta lähtien paljon vastuuta ja he alkoivat itse organisoida järjestämällä turvapaikanhakijoille hyvin monialaista toimintaa ja jopa perustamalla yhdistyksen kuten Refuhome ry Lauttasaaren seurakunnassa. Tällöin seurakunnan roolina on ollut tilojen ja tuen tarjoaminen. Ratkaisevaa on ollut myös kirkkoherran rohkeus ja kannustava asenne.

2.1 REKRYTOIMINEN

- Uusien vapaaehtoisten rekrytoinnissa toimivia kanavia ovat perinteisen tiedotuksen lisäksi sosiaalinen media ja turvapaikkatyöhön liittyvät tiedotustilaisuudet. Seurakuntien kannattaa myös hyödyntää entisten lähetystyöntekijöiden ja maahanmuuttajatyötä tehneiden henkilöiden sekä ulkomailla työskennelleiden ja aiemmin Suomeen maahan muuttaneiden halukkuutta ryhtyä vapaaehtoisiksi.
- Vapaaehtoisten rekrytoinnissa tulee kertoa, millaista apua ja tukea tarvitaan. Sopivan tehtävän löytämisessä voidaan käyttää apuna tehtävälistoja, joihin ha-

lukkaat voivat ilmoittautua. Vapaaehtoisille on hyvä tarjota mahdollisuutta myös omien toimintaideoiden toteuttamiseen.

- Jokainen vapaaehtoinen tulee haastatella. Siinä voidaan kartoittaa kiinnostuksen kohteita, erityisosaamista ja toiminnan motiiveja. Samalla tulee kertoa vapaaehtoistyön pelisäännöistä, joihin on sitouduttava. Joissakin haastatelluissa herätti ihmetystä sääntö, jonka mukaan turvapaikanhakijoita ei saa hyväksyä kavereiksi Facebookissa. Facebook on kätevä tapa pitää yhteyttä, koska kaikilla turvapaikanhakijoilla ei ole puhelinliittymiä. Ja mikäli viestittely muuttuu häiritseväksi, "kaverin" voi poistaa omalta kaverilistalta.
- Kukin vapaaehtoinen tulee perehdyttää tehtäviin ja hänelle on tehtävien sitä edellyttäessä järjestettävä koulutusta.
- Vapaaehtoisille on annettava vastuuta ja vapautta ideoida erilaisia asioita. Monet vapaaehtoisina toimineet kokivat merkitykselliseksi sen, että he saivat itse suunnitella ja toimia hyvinkin itsenäisesti, kun yhteisistä perussäännöistä oli sovittu.
- Vastaanottokeskustyössä toimivilla tulee olla voimassaolevat perusrokotukset.

Lisätietoja: Vapaaehtoisten rekrytointisivusto <https://www.vapaaehtoistyö.fi/>

2.2 YHTEYDENPITO VAPAAEHTOISTEN KANSSA

- Syksyn 2015 turvapaikkatyölle oli ominaista nopeasti muuttuvat tilanteet. Siksi nopean ja kätevän yhteydenpitokanavan käyttäminen oli tärkeää.
- Toimivia yhteydenpitotapoja olivat vapaaehtoisille perustetut omat suljetut Facebook-ryhmät. Puhelimet ja sähköpostit voivat olla kankeita, mikäli vapaaehtoisten joukko on laaja.

- Yhteydenpitoa voi helpottaa myös, jos tietyllä tehtäväalueella toimivat vapaaehtoiset muodostavat ryhmän, joista yksi on vetäjä ja pitää yhteyttä työntekijään.

2.3 VAPAAEHTOISTEN JAKSAMINEN JA SITOUTTAMINEN

- Vapaaehtoisina toimiville on tärkeää korostaa omasta jaksamisesta huolehtimista. Heille on annettava tieto, kenen puoleen voi kääntyä jos tarvitsee tukea tai neuvoja.
- Vapaaehtoisten kanssa tulee järjestää tapaamisia ja heihin on pidettävä säännöllisesti yhteyttä.
- Vapaaehtoisille on tarjottava mahdollisuutta työnohjaukseen. Joissakin seurakunnissa on järjestetty esimerkiksi purkuiltoja kerran kuukaudessa.
- Vapaaehtoisten huomioiminen ja palkitseminen on tärkeä osa vapaaehtoisten jaksamista. Kiitoksen vapaaehtoisille voi antaa myös arjen tehtävissä, ei pelkästään suurissa kiitosjuhlissa. Tämä auttaa myös heidän sitouttamisessaan.
- Sitoutumista edesauttaa, kun vapaaehtoiset saavat vastuuta ja heihin luotetaan.
- Kun tekeminen nousee todellisesta tarpeesta, se innostaa.

Lisätietoja: Lauttasaaren seurakunta, Paavalin seurakunta

3. HÄTÄMAJOITUKSEN JÄRJESTÄMINEN

- Seurakunnan päättäessä perustaa hätmajoituksen, on työn- ja vastuiden jakamisessa haastatteluiden perusteella syytä olla hyvin jämäkkä. On sovittava, kuka johtaa, mitä tehdään ja kuka tekee mitään.
- Jaetaan vastuut tehtävälueiden mukaisesti ja nimetään esimerkiksi vapaaehtois-, vaate- ja tiedotusvastaava.
- Kaikkien seurakunnan työntekijöiden on oltava tietoisia majoitusjärjestelyihin liittyvistä säännöistä, ohjeistuksista ja vastuuhenkilöistä.
- Mikäli seurakunta ei itse perusta vastaanottokeskusta, seurakunnan työntekijöiden on hyvä olla aktiivisia yhteyden ottamisessa vastaanottokeskusta ylläpitävään tahoon.
- Yhteistoiminnalle kannattaa sopia toimintatapa ja yhteyshenkilöt.

3.1 TILOJEN VARUSTELU

- Maahanmuuttoviraston nettisivuilla on neuvoja, jossa kerrotaan kiinteistön soveltuvuudesta majoitustilaksi. Jokaisen kiinteistön soveltuvuus majoitustilaksi arvioidaan erikseen. Pääsääntöisesti tarkoitukseen sopivat tilat, jotka on tehty asuin- ja majoituskäyttöön.
- Jos seurakunnalla on kiinteistö, joka voisi sopia vastaanottokeskukseksi, on oltava yhteydessä kunnan viranomaisiin. He arvioivat, tarvitseeko rakennukselle tehdä muutostöitä ja mitä lupia tarvitaan. Lisäksi on oltava yhteydessä ja selvitettävä Maahanmuuttovirastosta, onko alueella tarvetta vastaanottokeskukselle.
- Luvat hätmajoituksen järjestämistä varten tulevat kunnan rakennusvalvonnasta, pelastuslaitokselta, ympäristöterveydenhuollosta ja ympäristönsuojeluviranomaiselta.

Lisätietoja: Maahanmuuttovirasto

http://www.migri.fi/download/64464_Ohje_kiinteiston_tarjoamisesta_vastaanottokeskukseksi.pdf?747d6c9dcdf1d388

3.2 TULIJOIDEN VASTAANOTTO

- Tulijat toivotetaan tervetulleiksi. Heille kerrotaan, että he ovat turvassa ja pääsevät lepäämään.
- Tarjotaan tulijoille syömistä ja juomista.
- Tervetulleeksi toivottamisen yhteydessä tulijoille kerrotaan myös lyhyesti majoituspaikan pelisäännöistä, joihin kuuluu jokaisen tulijan samanarvoinen kohotelu, väkivallan nollatoleranssi ja alkoholittomuus. Tupakoitsijoille kerrotaan myös, että tupakointi on sallittua vain ulkona.

“Tämä on nyt teidän koti. Pitäkää siitä hyvää huolta”. (Oulunkylän seurakunnan työntekijä)

Kuvassa Riuttarannan vastaanottokeskuksen johtaja ja Vihdin seurakunnan kirkkoherra turvapaikanhakijoita vastassa

3.3 TERVEYSTILANTEEN KARTOITUS

- Terveystilanteen kartoitus tulijoille tulee tehdä mahdollisimman pikaisesti ryhmän saavuttua keskuksen.
- Osassa keskuksissa oli palkattu oma sairaanhoitaja, joka tarkistaa tulijoiden terveydentilan. Hän huolehti mahdollisesta jatkohoidosta mikä on tarvetta sairaalahoidolle.
- Majoituspaikassa voidaan eristää myös tila infektiopotilaille.

- Turvapaikanhakijat saattavat kärsiä traumaattisista oireista. Heitä varten on oltava valmius tarjota kriisiapua heti alussa.

3.4 HUOMIOITAVAA

- Tulijoiden joukossa voi olla eri etnisiin ryhmiin kuuluvia henkilöitä, joiden välillä saattaa olla vahvoja näkemuseroja ja tästä on hyvä olla tietoinen.
- Heti alussa kannattaa kartoittaa ryhmään mahdollisesti kuuluvat heimopäälliköt, kyläpäälliköt, kylänvanhimmat ja oman ryhmän vanhimmat.
- Heidän tietotaitoaan kannattaa käyttää apuna esimerkiksi majoituksessa, ruoan- ja vaatteiden jaossa.
- Hätämajoitustiloihin asettuneet turvapaikanhakijat tarvitsevat rauhaa ja suojaa. Siksi ympärivuorokautinen vartiointi on välttämätön. Muidenkin paikalla työskentelevien on syytä varautua yli-innokkaisiin evankeliumin julistajiin. Heille on kohteliaasti, mutta jämäkästi kerrottava, että turvapaikanhakijoille on suotava oma kotirauha.

Lisätietoja: Vihdin seurakunta, Munkkiniemen seurakunta, Helsingin tuomiokirkkoseurakunta

3.5 SYKSYLLÄ 2015 HÄTÄ- JA MAJOITUSTOIMINTAA TURVAPAIKANHAKIJOILLE JÄRJESTÄNEET SEURAKUNNAT:

Espoon seurakuntayhtymä, alaikäisiä turvapaikanhakijoita

Helsingin tuomiokirkkoseurakunta

Hämeenkyrön seurakunta, alaikäisiä turvapaikanhakijoita

Keuruun seurakunta

Liedon seurakunta

Lauttasaaren seurakunta

Munkkiniemen seurakunta

Oulunkylän seurakunta

Rovaniemen seurakunta

Seinäjoen seurakunta

Tampereen seurakunta

Turku-Kaarinan seurakunta

Vaasan seurakunta

Vihdin seurakunta